List 16. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. aprila 1873.

Obseg: Kako stojí s turško govejo kugo? — Na planinah se mora in se dá veliko zboljšati. — O koristi sadnega drevja. — Gospodarske skušnje. — Nova cestna postava za deželo Kranjsko. — Poglavitne odločbe nove postave za direktne volitve v državni zbor. — Dunajčanje o Dunajski véliki razstavi. — Jugoslavensko časopištvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako stojí s Turško govejo kugo?

Na Gorenskem ni ne v Prašah, ne v Kranji, ne na Klancu, ne v Smeledniku, ne v Ratečah nobeno govedo več zbolelo, kar je bila ubita bolna živina in vsa druga, ki je z bolno bila v dotiki. Ker je od tega časa tudi že preteklo mesec dni, je upati, da je zatrta kuga, ki je na Gorenskem se vnela po nesrečnih 5 bušah Hrvaških.

Al vnela se je zopet iz Hrvaškega zatrošena, v Javorici, neki vasi v občini Št. Jernejski v okraji Krškem. Župan Št. Jernejški je 6. dne t. m. naznanil okrajnemu glavarstvu, da je kmetu Jož. Žepanu v preteklem tednu zaporedoma poginilo 3 goved, ki jih je po odrti koži skrivé zakopal. Komisija je bolezen spoznala za pravo Turško govejo kugo in vsled postave še ostalega voliča pobiti dala. — Kako pa se je kuga zatrosila v Javorico, ni še prav gotovo. Žepan trdi, da je 12. sušca kupil par volov na sejmu v Drnovem od neznanega mu človeka, ki je hrvaški govoril. Okrajno glavarstvo pa tega ne verjame, ker na onem sejmu so bili žandarji, ki trdijo, da na sejm ni prišlo nobeno Hrvaško govedo, marveč je to verjetno, da je Žepan ona vola kupil naravnost v vojaški Granici, ktera je soseda Kranjski vasi Javorici ter jih skrivé pripeljal na svoj dom, ali da ga ni zapazila srenjska straža ali da se je dala podkupiti in vola čez mejo Kranjsko pustila. Žepan je zato zdaj v sodnijski preiskavi in to temveč, ker se je pregrešil zoper postavo, zatajil 3 krepanih mu goved in enega od onih dveh Hrvaških volov je 31. sušca na sejmu v Rovišu nekemu neznanemu mesarju prodal. Bati se je tedaj, da ne bi se bila kuga po tem volu še drugam zatrosila.

Tako se kmetje zmirom z ognjem igrajo! Ali ne verjamejo, kar se jim priporoča na njih lastni prid, ali jih dobičkarija žene, da skrivé prestopajo postave. Prav bi se takim godilo, da bi jim vsa živina brez odškodovanja pocrkala, ko bi zraven njih ne trpeli tudi nedolžni ljudje veliko škodo.

Naj danes konečno omenimo še nekterih ugovorov, ki smo jih slišali o tem: „zakaj da se bolna ali še celó zdrava živina, ki je bila v dotiki z bolno, pobija, vsaj se tudi ljudje ne morijo, ki imajo kako kužno bolezen in še tako hudo, ker skušnja kaže, da vendar veliko tacih ljudí preboli?“

Pred vsem moramo reči to, kar naši bralci že vedó, da se po komisiji ubita živina lastniku po celi ceni poplača iz državne (cesarske) kase, če je nedolžen te nesreče, in se ni nikakor zakrivil, da bi bil, na priliko, živino skrivé iz kakega prepovedanega (kužnega) kraja kupil ali pa bolezen zatajil. Živino cenita dva iz soseske poklicana prisežena moža, in njima cenilcema je dodan še en okrajni uradnik; ceniti jo imajo prav po oni ceni, ki jo tisti čas živina ima.

Vlada pa vsled postave — in to ne samo pri nas v Avstriji, ampak po celi Evropi — daje tako živino pobijati zato, ker so skušnje do dobrega izpričale, da ni nobenega zdravila zoper to bolezen in da je tako huda, da v naših deželah od 100 bolnih se jih samo po sebi komaj ozdravi 5, redko kterikrat pa 10. Če bi tedaj bolno živino pustili pri življenji, dokler ne crkne, zatrosili bi ljudjé in druge živali to najbolj kužno bolezen po sto in sto potih, in lahko se zgodí, da gré kuga iz enega hleva v druzega, iz ene vasí v drugo, iz ene dežele v drugo, iz ene države v drugo, kakor se je to že zgodilo v preteklem stoletji. Naj nevernim Tomažem in neumnim ljudém povemo le nekoliko, kako grozno morilna je ta bolezen. Leta 1714. je na Sardinskem poginilo 70.000 goved, odtod se je vlekla na Francosko in iz Francoskega v Holandijo, kjer je pocepalo 300.000 goved, v doljni Avstriji je od leta 1754. do 1780. vsako leto jih pocrkalo od 1000 do 5000, leta 1780. je samo v enem okrožji Štajarskega jih poginilo okoli 10.000. Preračunjeno je, da v preteklem stoletji je samo v Nemčiji krepalo 28 milijonov in v vsi Evropi 200 milijonov goveje živine. No! ali vas ni groza slišati to število? In gledite! takrat je bilo tako, kar dandanes hočejo nevedni ljudje, da ne bi brž pobijali in iz poti spravili kužne ali okužene živine. Takrat je niso še pobijali; pustili so jo in zdravili — al ozdravili niso nobene, le sèm ter tjé je natura premagala bolezen; zatrosili pa so bolezen strašno.

Turška goveja kuga se more primerjati z ognjem. Kamor iskrica pade, se vname ogenj. In ali ne veste, da pri hudem ognji se mora večkrat sosedova dobra streha ali več dobrih streh raztrgati in odstraniti, da ne šine plamen po njej in odtod brez konca in kraja naprej?

Únidan nam je nek star mož z glavo majal, češ, čemu to? ko smo mu povedali, da v Prašah in v Kranji se je moralo toliko živine ubiti. Rekel nam je, naj bi bolno živino vso „djali v kak gomazin in čakali, kaj se bode ž njo zgodilo; nekaj je bo vendar prebolelo“. — Kje oče, boste pa tak „gomazin“ dobili na kmetih in v mestih, da bi živino va-nj zapirali? — kako boste obvarovali, da iz tega „gomazina“ ne bo kužna

sapa v vas in na vse kraje zatrosila kuge? In ljudje, ki bodo živini stregli, bodo ravno tako plamen kuge širili, pa še druzih nevarnosti več se bo zgodilo. Ali ne bodo vsi vaščani in meščani strahú noč in dan trepetali, ko bi imeli tak „gomazin“ med seboj.

Bodimo tedaj hvaležni, da po obilnih žalostnih skušnjah so prišli zdravniki do tega spoznanja, da nobenega zdravila ni zoper to živinsko bolezen, kakor nobenega zdravila ni zoper tisto pravo človeško kugo, ki je v preteklem stoletji se tudi iz jutrovih dežel vlekla po Evropi in tudi na Kranjskem pomorila na tisoče ljudstva. Ko bi smeli tako pobijati ljudí, kakor vole in krave za mesnice, gotovo, da bi s takim ubijanjem ljudí bili človeško kugo zatrli, da ne bi bila tako daleč segla.

Bodimo hvaležni, da vlade povsod ljudém, kterim se o govejikugi živina pobije, popolnoma plačajo, kolikor je živina vredna. —

Naj bi zvedeni naši bralci v tem smislu podučevali nevedno ljudstvo, da spozná grôzo Turške kuge, in rado samo vse storí, kar jej gosposke in zdravniki velevajo.

Ker iz več krajev Kranjskega, posebno pa iz Oblok in okraja Loža na Notranjskem, tirajo živinski barantači na leto okoli 4000 volov v Trst, ktere nakupavajo v Reških okrajih, na Hrvaškem in Bog vedi še kje drugej, zarad tega pa je nevarnost goveje kuge velika, zato je c. kr. **deželna vlada v Trstu oklicala, da nobena goveja živina**, če tudi ima spričalo zdravja, **ne sme ne v Trst** in **Gorico** drugač, kakor **po železnici**, — sicer se taka živina barantaču vzame. Deželna vlada Kranjska pa je tudi ukazala okrajnemu glavarstvu v Planini in Postojni, da po dotičnih županih ostro čujejo nad sleparskimi živinskimi barantači, ki naj se zarad prestopkov postave kar brž ostro kaznujejo.

Na planinah se mora in se dá veliko zboljšati.

Po denarni podpori, ktero ponuja ministerstvo kmetijstva tudi za zboljšanje gospodarstva na planinah, je stopilo planinarstvo in sirarstvo dandanes tudi pri nas na dnevni red. Treba je tedaj, da tudi „Novice“ spodbadajo slovenske gospodarje k napredku kmetijstva na planinah.

Resnica je, da na planinah se dá veliko veliko zboljšati.

Prvo so poti. Tako piše gosp. Zelen po Trientelnovi knjigi. Brez dobrih potov se planina ne dá nikakor umno obdelovati. Le po dobrih potih je mogoče planino umno obdelovati in gnojiti; po dobrih potih se z veliko manjim trudom k stanarijam pripelje in od stanarij odpelje vse, česar potrebujejo; po dobrih potih se tudi živina lahko in brez vse nevarnosti na pašo in s paše goni. Brez dobrih potov se pa vse to nikakor ne dá popolnoma doseči. In ravno pri nas se po planinah in dolinah še toliko slabih potov nahaja, da je le čuda, da se še več nesreč ne zgodí pri živini, nego se to pogostoma čuje.

Napravljajte in popravljajte si tedaj, dragi planinarji in dolinci, kolikor vam je le mogoče, dobra pota in ceste, kajti drugače ni mogoče, ne planine ne ravnine umno obdelovati.

Posebno vozovi naj bodo lahki, pripravni in visokokolesnati, a ne tako okorni, kakor je vidimo navadno; to pa zarad strmin, ker planinski potje ne morejo biti nikakor zmiraj in povsod ravni enako lepim cestam. Krupe, okorne in lesene dude, s skoraj 4 voglatimi, komaj 2 čevlja visokimi kolesi, ki škripljejo in cvilijo, kakor bi žive prešiče drl, so vsakemu umnemu planinarju in dolincu gotovo na veliko sramoto. Včasih bi se na planini dale rabiti tudi kake lahke, neokovane saní (smeči).

Za vožnjo gnojnice je treba pripravnih kosklad (trug), za gnoj pa lesenih košev, ktere po Krasu gretune imenujejo. Umnemu planinarju ne sme nikoli manjkati krampov, sekir, kôs, grabelj, vil, lopát, plugov, motík, samokolnic (tačk ali karjolov) niti ničesar, kar bi umno obdelovanje planin lajšalo. „Orodje dela!“ — pravi naš slovenski pregovor, in: sè svedrom se ne more krava odreti!

Naj omenim tukaj, da je za vprego, kar se je potrebuje, na planini ravno tako kakor po druzih krajih, le komat (kakor pri konjih) edino prava in umna vprega. Vsaka druga vprega je več ali manj trpinčenje živine.

Umni planinar naj skrbí dalje tudi za zdravo in čisto vodo ljudem in živini, kjer in kolikor je je potreba. Čiste vode ne sme ne ljudem ne živini nikoli primanjkovati. Ako se ne dobí drugače, mora se napeljati po vodotočih, cevéh ali žlebih na take kraje, kjer se kaže potreba.

Posebno naj bi planinarji skrbeli tudi za pripravniše stanarije; kajti žalibog so stanarije po slovenskih planinah večidel take, da si ne moremo misliti bornejših prebivališč. Da take bajte ne morejo nikakor pripravne biti za umno izdelovanje sira in masla, to je tako gotovo, kakor noč brez solnca. A ravno v siru in maslu je glavni in največi dobiček planinstva. Zarad tega napraviti si je treba primerne stanarije, ako želite tako stanariti, kakor vam veči dobiček kaže.

Ena, pa ne majhna napaka v planinstvu, je tudi izvaževanje senás planin. Planino ropati se pravi, če kdo senó s planine vozi. Gnojá, ki se naredí iz takega sená, menda nihče ne vozi zopet nazaj na planine, kar bi ga gotovo tudi predrago stalo. Gnoj in senó je lastnina planine, zato naj tudi planinam ostane.

Nemški pisatelj med drugim tudi to pravi, naj bi stanarji bolj zmerno živeli; vživajo naj sicer dobro in tečno hrano, a vendar ni potreba, da bi v maslu plavali. Nekteri stanárji so tudi preveč postrežljivi in prepotratni, kedar jih kdo obišče. — No, kar se tega tiče, so naši slovenski planinarji sploh, kakor vsi drugi Slavjani, že iz starodavnih časov gostoljubni, kar jim je tako rekoč prirojeno, a kolikor je meni znano, živé vendar zmérno, večidel borno pa pošteno. Resnica pa je in ostane, da, kar je preveč, je nezdravo.

Tudi planinstvo mora imeti v vsem svoj pravi red, natančen račun in vesten zapisnik ali protokol. Dosihmal se je v tem obziru še vse premalo ali se ni celó nič storilo. V tem obziru pa ne grešé le planinski gospodarji, ampak tudi cele soseske. Red, natančen račun ali prerajtovanje ali pa zapisniki bi planinstvu gotovo veliko koristili. — Račun pokaže gospodarju vsak dobiček in vsako zgubo, ter ga varuje škode in ga spodbada k vsemu, kar mu kak dobiček vrže.

V izboljšanje planinstva je dalje neobhodno potrebno, da se nikoli preveč živine ne žene na planino, ktere bi planina ne mogla dostojno prerediti in bi tako bila živina primorana stradati. Pomniti je treba, da prva polovica hrane, ki jo živinče povžije, da se nasiti, služi le v ohranjenje njegovega življenja, in šele druga polovica služi v napravo mleka, mesa, kostí itd.

To se namreč tako-le razume: Ako potrebuje kako živinče 70 funtov trave, da se trikrat na dan nasiti, pa je ne dobí več kakor le polovico, to je 35 funtov na dan, bo živinče sicer še živelo, toda redilo se ti ne bo; in če je živinče krava, ne bo ti dala ne kapljice mleka. Vrh tega ti pa tudi planina ne bo donašala nobenega dobička. Tvoj trud bode zastonj, imel boš škodo in nepotrebne stroške, in če znabiti še

kaj na-se držiš — vrh vsega tega še sramoto. Kolikor več pa živinče, ki potrebuje 70 funtov trave, da se trikrat na dan dobiva, toliko lepše in boljše se ti bo redilo; in če je krava, dajala ti bode tudi obilnišega in boljšega mleka. Tedaj le takrat, ako ima živinče zadostne hrane in ne trpí lakote, smeš pričakovati popolen dobiček, ki ga živinče pri umnem gleštanji dati more.

Ako tedaj želimo od planine vživati največi dobiček, ki ga planina dati more, ne smemo na-njo goniti več živine, nego se je na njej dobro napasti, to je, rediti more. — O slabih letinah, ki nastopijo večidel zarad spomladanskih mrazov, treba je število živine zmanjšati; namesti po 5, naj vsaki srenjčan le po 4 ali še manj repov na planinsko pašo žene. Posamezni gospodarje planin, se vé, lože in brez prepira tako ravnajo.

Da pa planine tudi več živine dobro rediti morejo, to je, da obilnišo in boljšo pašo dajejo, treba jih je umno obdelovati in gnojiti. Preračunjeno je, da 8 centov težka krava porabi v 116 dneh 29 centov dobrega sená ali pa 87 centov trave. To senó ali trava izraste, ako navprek rajtamo, na 3 oralih prostora. Gotovo so pa tudi planine, ki na vsacih 5 ali še več oralov pašnika ne morejo še ene krave dobro in dostojno napasti, a na dobro obdelanih in pognojenih pašnikih redí vsaki oral prostora — eno kravo. To je menda zadosti jasen dokaz, za koliko se dadó planine zboljšati.

O koristi sadnega drevja.

Ni ga človeka, da si ne bi želel vžitka raznega drevesnega sadú, surovega, suhega ali drugače po različni slasti pripravljenega. Sadje tolaži lakoto, žejo, tudi bolezen, hudo vročino itd. Koliko zaleže sadje pri človeški hrani, to je vsakemu znano. Letos se očitno kaže, kakošno veljavo ima sadno vino; po 6 gld. vedro ljudje radi plačujejo. Tudi jesih, napravljen iz piškavega in gnjilega sadja, je dobrega vinskemu enakega okusa; prijetniši je mimo vsakega ponarejenega.

Ako pa pomislimo, kako malo zemljiških posestnikov se sè sadjorejo vkvarja, in še ta peščica, kako nemarna je, je to pač žalostno znamenje napredka kmetijskega. Ravno kakor vže predhišje kaže, ali je gospodinja pridna in snažna, tako tudi kaže vrt pri hiši, ali spoznava hišni gospodar važnost in potrebo sadnega drevja pri kmetijstvu. Pogledite le drevje; če je gosenic polno, kar brž boste vedeli, da tù biva gospodar lenúh!

Sadno drevje pa ne donaša samo sadja, ono dá tudi za nastelj potrebnega listja in drv.

Toraj zemljiški posestniki na noge! ogledite po svojih zemljiščih, kje da je kaj prostora brez škode za sadno drevje, in zasadite ga kolikor mogoče. Z Božjo pomočjo ne bode vam treba dolgo čakati povračila za vaš trud, in tudi vaši nasledniki se vas bodo hvaležno spominjali; spodbadalo jih bode enako vam se pridno ukvarjati sè sadjerejo.

Natančni poduk, kako je sè sadnim drevjem ravnati, naj se posnema iz „Kranjskega vrtnarja“, ki je po nizki ceni na prodaj v Blaznikovi tiskarnici.

J. O...

Gospodarske skušnje.

* *Pepél najboljše sredstvo, da ohranimo sadno drevje zdravo in rodovitno.* Že za hitro krepko kaljenje semena je pepel kaj posebno koristen. Če seme namakamo in ga potem, predno ga vsejemo, potresemo s pepélom, je vspeh odličen, seme čvrsto kalí, je obvarovano mrčesov. — Tudi v mokrotnih zemljiščih je pepél velike vrednosti, kajti on manjša kislino v zemlji, ki se pri preobilni množini mokrote napravlja in tako kvari dobroto zemlje.

Spomladi se v ta namen nekoliko pepéla po zemlji potrese. Ravno pepél je najzdatniše sredstvo proti mrčesom. Semenišča, mlade rastlinice zeló napadajo polži in razni drugi mrčesi; pepél jih pa more odgnati.

Priporočamo tudi, da se nekoliko pepéla, apna in vode zmeša in s to mešanico namaže skorja ali deblo drevesa; to obvaruje drevo pred mrčesi, skorja ostane zdrava, na njej ne more rasti ne mah ne kaka druga gljivica.

Pa tudi za vničenje črvov v zemlji je vse hvale vreden. Sploh vničuje pepél vse mrčese v zemlji. Zato svetujemo, da se potrosi nekoliko pepéla, kterega pri kopanji v zemljo pomešamo. Kjer je pepél v zemlji nazoč, ondi ni mrčesov, polži in enake živali tam poginejo.

Tudi gnojivne vrednosti je pepél kaj velike, vsaj tudi sadno drevo potrebuje mnogo pepelika (kalija). Posuje se pepél na površje zemlje krog drevesa in to spomladi; vlažnost je potrebna.

Pa tudi pozno poleti je opešanemu drevesu pomagati s pepélom. Napravijo se krog njega luknje, v ktere nasujemo nekoliko pepéla, in te luknje zalivamo z vodo.

V zeló suhi zemlji bi bil pepél v preobilni množini rabljen, vendar škodljiv, zarad pomanjkanja vlažnosti.

* *Kaj storiti, da je maslo trdo.* V nekem listu beremo sledeči nasvet: Če hočeš imeti trdo surovo maslo (puter) tudi v poletnem vročem času, brez ohlajenja z ledom itd., pokladaj svojim kravam tudi nekoliko lipovega perja. — Poskusite gospodarji!

„Gosp. List“.

Nova cestna postava za deželo Kranjsko.

Ker so skušnje večletne kazale, da cestna postava od leta 1864. na več straní ni bila dobra, premenil jo je zadnji deželni zbor, in zdaj je po najvišem sklepu od 5. marca 1873. leta potrjena od Njegovega Veličanstva cesarja.

Ker je treba, da jo poznajo naši deželani in izvedó svoje dolžnosti in svoje pravice, zato jo naznanimo tudi v našem listu.

I. O cestah in potih sploh.

Razredi cest in potov.

§. 1. Javne ceste in potje, kterih delanje in vzdržavanje se ne opravlja iz državnega (cesarskega) zaklada, so: a) okrajne (kantonske) ceste, b) občinske (soseskine) ceste in potje.

Okrajne ceste.

§. 2. Okrajne (kantonske) ceste so tiste, ktere deželna postava v to vrsto šteje zato, ker so važne za občilo po večih deželnih okolicah ali za zvezo več krajev.

Ceste, ktere so z deželnim zakonom od 2. aprila 1866. leta, in s poznejšimi postavnimi določili bile imenovane skladne (konkurenčne) ceste in cestne osnove, naj po smislu te postave veljajo za okrajne ceste.

Občinske (soseskine) ceste in potje.

§. 3. Občinske ceste in potje so tiste javne ceste in potje, ktere, ne da bi bile okrajne ceste ali zasobna (privatna) svojína, zvezavajo kraje znotraj občine med saboj ali sè sosednimi občinami.

*

Mostovi in druge umeteljne stavbe.

§. 4. Mostovi in druge umeteljne stavbe praviloma veljajo za dele dotične ceste, na kteri so.

A izimkoma se more z ozirom na njih važnost in dragost izreči, da so samostojne stavbene stvarí tudi ti mostovi in stavbe, če tudi so déli kake občinske ceste, in veljati utegnejo tako, kakor da bi spadale h kaki okrajni cesti.

Sploh se utegnejo posebna določila ustanoviti o njih napravi in vzdržavanji.

Kako se ceste narejajo.

§. 5. Okrajne ceste so po navadi napravljati kakor vélike ceste, in treba je, da imajo najmanj po 15 čevljev vozne širjave, v ktero se ne sme vštevati prostor za drevesa, brebirišča (kupi za posipanje in cestne rove (grabne).

Občinski (soseskine) vozni poti (kolovoze) so tako napravljati, da vstrezajo vozilom, navadnim v občini (soseski), ter da se po njih lahko vozi, in take naj se tudi vzdržavajo.

Drevje in snéžni drogovi ob cestah.

§. 6. Okrajne ceste naj se z drevjem obsadé, razen ondot, koder se to ne more storiti zaradi majhne cestne širjave ali zaradi kamenenih tal, in drevesa naj so praviloma po 10 do 10 navadnih sežnjev narazen.

Tisti kosovi cest, koder se ne zasadí nič drevja, naj se pozimi zaznamnjajo sé snežnimi drogovi, če je treba.

II. Plačevanje stroškov za delanje, predelavanje in vzdržavanje cest in potov.

Skladni okraji.

§. 7. V zalaganje stroškov za okrajne ceste je vsak sedanjih sodnjih okrajev dežele z Ljubljanskim obmestjem vred skláden (konkurenčen) okraj za vse okrajne ceste, kar jih je znotraj njegovih mej.

Posamezne občine, ktere bi iz poprejšnje okrajne zveze stopile zato, ker bi se utegnili prenarediti sodnji okraji, naj se vvrsté v cestni sklad tistega sodnjega okraja, kteremu pripadejo.

Stroški v denarji.

§. 8. Stroške v denarji za napravo ter za vzdržavanje okrajnih cest, kamor praviloma spadajo stroški za gradivo, za umételjne stavbe in za cestarje, kolikor jih morebiti ne plačuje cestarína, naj okrajni cestni odbor zalaga na vse neposrednje davke istega okraja, ki pa ne sme preseči deset odstotkov.

Veči nakladi se do 25 odstotkov morejo sè sklepom deželnega zbora, a še veči samo z deželnim zakonom postaviti.

Okrajni cestni naklad naj se pobira s tistimi ljudmí in pripomočki, s kterimi se pobira sam davek.

Priplačila iz deželnega zaklada.

§. 9. V cestne namere se iz deželnega zaklada morajo priplačila dajati samo tedaj, kedar se dá dokazati, da zalaganje dotičnih stroškov preseza močí okraja ali občin.

Dovolitev teh priplačil najprvo pristojí deželnemu zboru, in deželnemu odboru znotraj proračuna, s kterim deželni zbor sploh dovoli stroške za delanje cest.

Cestna tlaka.

§. 10. Tlako za okrajne ceste, h kteri spadajo težaška dela (delavcev) in vožnje, naj odbor okrajnih cest na posamesne občine, oziroma na podobčine razdelí, najbolj gledé na koristi, ktere ima ta ali una občina od ceste, — potem tudi na dosedanjo navado, na posebnost ceste same, — na to, če je cesta že bolj ali manj izvožena, — če se brebir (posip) težko dobiva, — na posamesnih občin daljavo od ceste, tudi na to, koliko je ktera občina v stanu storiti in dati. Če so razmere sicer enake, naj ob delitvi tlake bodo za merílo neposrednji davki (zemljiški, hišni itd.), kolikor jih je kteri občini pripisanih.

§. 11. Občinam, razen če je sila, ostaja na izvolji, da z denarjem plačajo tlako, kolikor jim je pripada; zato naj okrajni cestni odbor vsaki občini posebej tlako na tanko določi, kakošna in kolikošna je, ter naj jej postavi ceno, kakošna je v tistem kraji.

§. 12. Znotraj posamesnih občin se oprava cestnih dolžnosti tako, kakor vsaka druga občinska potrebščina ukazuje po §§. 80., 82. in 84. občinskega reda.

Ako so ceste razdeljene med posamesnike, naj se dela po določilih §. 10., ter naj se tistim, ktere v to veže dolžnost, olajša, kar se največ more s tem, da se jim skupaj ležeči kos odkaže z ozirom na skupni stan njih posesti.

§. 13. Občine, skozi kterih zemljo drži okrajna cesta, veže v dotičnih cestnih kosovih dolžnost, ob svojih stroških skrbeti za to, da se drevje nasadí ter vzdržuje, in da se postavijo snéžni drogovi, ako je treba.

Dolžnosti sel o cestah, ktere držé skozi nje.

Če kaka okrajna cesta drží skozi ktero selo (vas, trg ali mesto), tedaj samo to selo zadene tisti del stroškov, kar se jih edino zaradi prebivalcev tega kraja več naraste vsled draže naprave tega cestnega kosa, ker so po njem tlakovi, vodotoči in druge naredbe, česar vsega bi ne bilo treba, ako cesta ne bi držala skozi selo in bi šla po odprtem svetu.

Če ima to selo kako mitnico (mavto) od tlaka, naj samo ob svojih stroških zalaga ves kos ceste, kar je skozi nje ide.

Kidanje snega.

§. 15. Na okrajnih cestah so sneg brez plačila kidati dolžne občine skladnega okraja.

V to delo naj okrajnih cest odbor že poprej odkaže posamesnim občinam primerne cestne kosove, kteri so jim najbliže.

Ako v posebnih okoliščinah dotične občine nimajo dovolj močí, da bi odkidale sneg ob pravem času, sme odbor okrajnih cest tudi druge občine privzeti v delo, in če je treba, zahtevati podpore od političnih oblastev.

Sela naj ob svojih stroških odkidajo sneg, kar ga je v njih mejah po cestah. (Dal. prih.)

Poglavitne odločbe

nove postave za direktne volitve v državni zbor.

Ker je prenaredba volitev poslancev v državni zbor Dunajski, ktere so dozdaj zmirom deželni zbori volili, potrjena bila 2. dne t. m., in ker se poslanci v državni zbor bodo vprihodnje po tej prenaredbi volili, je tedaj treba, da bralci naši in vzlasti volilci naši že zdaj zvedó poglavitne odločbe te postave. Vseh obilnih §§. jim ne bomo razkladali, ampak le jedro jim naznanili, pa pri tem tudi le na one dežele se ozirali, kjer bivajo Slovenci.

Začenjamo po takem najpred s postavo, ktera predrugačuje 4 točke temeljne postave v zastop državni od 21. decembra leta 1867.

Po tej predrugačeni postavi bode državni zbor Dunajski obstajal iz 353 poslancev, in sicer tako-le:

Česka dežela jih pošilja v ta zbor 92, Galicija 63, Avstrija doljna 37, Moravska 36, Šta-

jarska 23, Tirolska 18, Avstrija zgornja 17, Kranjska 10, Šlezka 10, Koroška 9, Dalmacija 9, Bukovina 9, Salcburška 5, Istrija 4, Goriška 4, Trst z okolico 4, Vorarlberška 3.

Volitev teh poslancev je povsod razdeljena v 4 vrste: v prvi vrsti volijo: véliki posestniki (grajščaki), — v drugi vrsti volijo: mesta, trgi in obrtnijska sela, — v tretji vrsti volijo: kupčijske in obrtnijske zbornice, in v četrti vrsti: kmetiške občine (soseske) in sicer tako-le:

na *štajarskem* volijo:
véliki posestniki 4 poslance,
mesta in trgi 8 poslancev,
kupčijske in obrtnijske zbornice 2 poslanca,
kmetiške občine 9 poslancev;

na *Kranjskem* volijo:
véliki posestniki 2 poslanca,
mesta, trgi in kupčijska zbornica 3 poslance,
kmetiške občine 5 poslancev;

na *Koroškem* volijo:
véliki posestniki 1 poslanca,
mesta in trgi 3 poslance,
kupčijska zbornica 1 poslanca,
kmetiške občine 4 poslance;

v *Istriji* volijo:
véliki posestniki 1 poslanca,
mesta, trgi in kupčijska zbornica 1 poslanca,
kmetiške občine 2 poslanca;

na *Goriškem* volijo:
véliki posestniki 1 poslanca,
mesta, trgi in kupčijska zbornica 2 poslanca,
kmetiške občine 2 poslanca;

v *Trstu in okolici* volijo:
mesto in kupčijska zbornica 3 poslance,
kmetiške občine 1 poslanca.

Poslance kmetiških občin volijo od volilcev izvoljeni volilni možje, poslance mest in trgov pa volijo kar volilci sami.

Pri volitvi volilnih mož za kmetiške občine in pri volitvi poslancev vsake vrste je tisti izvoljen, kteri ima čezpolovično število (večino) glasov. Ako nikdo ne dobí te večine glasov, odloči konečno srečkanje.

Volilno pravico ima vsak avstrijski državljan, kteri je 24 let star, samolasten, in ima tudi vse druge lastnosti v volilnem redu za državni zbor zaznamovane.

Za poslanca izvoljen biti more vsak, ki je 30 let star, je vsaj 3 leta avstrijski državljan, ter ima pravico voliti ali v deželni zbor voljen biti.

Volijo se državni poslanci na šest let.

Volitve za državni zbor po tej postavi pa se bodo vršile tako-le:

Na Kranjskem:

Véliki posestniki

volijo . . . . . 2 poslanca

Mesta in trgi:

1. Ljubljana in kupčijska zbornica volite skupaj . . . . . 1 „
2. Postojna, Idrija, Vrhnika, Lož, Radolica, Tržič, Kamnik, Kranj in Loka volijo skupaj . . . . . 1 „
3. Novomesto, Višnja gora, Krško, Kostanjevica, Črnomelj, Metlika, Kočevje in Ribnica volijo skupaj . . . . . 1 „

Občine kmetiške:

1. Ljubljanska okolica in Vrhniška volite skupaj v Ljubljani, Litijska in Zatičniška volite skupaj v Litiji, Ribniška in Vélike Lašiče volite skupaj v Ribnici,
   vse te občine skupaj volijo 1 poslanca
2. Postojnska, Bistriška, Senožeška in Vipavska volijo skupaj v Postojni, Planinska, Loška in Idrijska pa skupaj v Planini,
   vse te občine volijo skupaj 1 „
3. Kranjska, Ložka in Tržiška volijo skupaj v Kranji, Kamniška in Podbrdska volite skupaj v Kamniku, Radoliška in Kranjska gora volite skupaj v Radolici,
   vse te občine volijo skupaj 1 „
4. Novomeška okolica voli v Novem mestu, Krška in Kostanjeviška volite v Krškem, Črnomeljska in Metliška volite v Črnomlji,
   vse te občine volijo skupaj 1 „
5. Kočevska voli v Kočevji, Trebanska in Žuženberška volite v Trebnem, Rateška Mokronoška volite v Ratečah,
   vse te občine volijo skupaj 1 „

Volilne okrajne slovenskega Štajarja, Koroškega, Goriškega, Tržaškega in Isterskega naznanimo drugi pot. (Dal. prih.)

Dunajčanje o Dunajski véliki razstavi.

Da Dunajska razstava dandanes zvonec nosi po svetu, to vedó naši bralci že prav dobro. Čujmo, kaj piše Dunajski časnik „Der Urwähler“ v 7. listu o njej.

Dunaj — pravi — je zarad razstave razdvojen v dva tabora — eni so nasprotniki, drugi vsi navdušeni za razstavo. Velika večina Dunajčanov pa, ktera od razstave ne pričakuje nobenega naravnega dobička, se ne briga za razstavo nič, samo to čuti nevoljno, da prihaja dragina veča in da ima velike težave za stanovanja.

Navdušenci za razstavo vidijo vse v solnčnem blišču. 5 milijonov tujcev — tako računijo — bo pustilo sila veliko denarja na Dunaji; lahko računamo, pravijo, da drug proti drugemu bode za 100 goldinarjev loži šel iz Dunaja, kakor bo sem prišel; to iznaša 500 milijonov goldinarjev, ki ostanejo Dunaju. Dunaj postane zdaj prvo mesto svetá; bode eno največih, najlepših, najbogatejših mest — živela razstava!

Nasprotniki razstave pa prerokujejo Dunaju grozen fiasko na vsako stran, in mislijo, da po razstavi bode na Dunaji več norcev kot pametnih ljudí okoli letalo. Razstave — pravijo — so ostaréle, in spet le pride Avstrija s svojo razstavo — prepozno. Železnice in telegraf sta ljudstva tako skup pomeknila in jim občenje med seboj tako polajšala, da ne veliko sejmov ne razstav ni treba. Polovico Evrope moreš preleteti po železnicah ali parobrodih in vendar ne bodeš potrošil veliko več denarja kakor če se daš 14 dni odirati od lačnih krčmarjev in druzih oderuhov. Razstave pa tudi ne kažejo resničnega stanú obrtništva tacih dežel, ki stojé v obrtniji na visoki stopinji. Ali so Amerikanci in Angleži bili kedaj pri razstavah dostojno zastopani? Ne! Prav to, kar dela Amerikance in Angleže slavne — njih fabrike, njih stavbe, njih barke — vse to se ne more pokazati v razstavi. En parobrod Misisipiški, en dok Londonski pové nam neizmerno veliko več od Amerike in Londona, nego vsa šara iz zabojev in omar kake razstave.

Drugi spet, ki — v sredi v zlati skledi — niso niti navdušenci niti nasprotniki pa zagovarjajo Dunajsko razstavo s tem, da na Dunaji ni bilo še vsesvetne razstave, in to tudi se mora v račun vzeti. Tujci se bodo seznanili z našo deželo, in če hočemo, bodemo lahko mnogo dobička imeli od tega, kaj bodo oni rekli o nas.

Razstava, pravijo, da se gotovo odpre 1. maja, čeravno je rotunda dandanes še taka zmes, tak kaos, da se človek bojí po sredi skozi njo iti. Strašna zmešnjava je še v teh prostorijah, zavoljo velikanske strehe grozno temnih. Kot amfiteater, s plinovo svečavo razsvitljen, utegne ta rotunda (krogliščе) pozneje velikansk efekt učiniti in za ta namen bode ta prostor gotovo ugodnejši kakor za razstavo to poletje. Svitla in prijazna pa je brez konca in kraja dolga velika galerija. Tù delajo Angleški steklarji; ondi vojaki iz nove „svobodne“ Nemčije. Najkrasnejše razstavne omare, črno likane in pozlačene, imajo Švicarji.

Da bodo nekteri razstavniki sila veliko denarja potrošili za razstavo, to pričata dva mlinska kamna, ki so ju pripeljali iz Parskega; njih presredje meri 2 metra in 4 centimetre, pri debelosti 40 centimetrov.

Nekdanji „Wurstelprater“ ni več spoznati. Iz gaja, ki ga je stvarila natura sama, naredili so nekako „Elizejsko polje“, kakor ga ima Pariz, pa ni tako lepo. Prosta narava bila je lepša; zdaj je vničena. Večina „Praterjevih“ kolib je le za silo olepšana.

Dunaj gotovo ni bil pripravljen povabiti Evropo k sebi. Kaj prav za prav je Dunaj? Oni del mesta, ki mu je imé „občina Dunajska“ („Commune Wien“), obsega samo 2 tretjini Dunaja, tretja tretjina je vas, — vas prav v pravem pomenu vasí. Tujci, ki bodo prišli na Dunaj, se bodo čudili o mnogih bornih kočah iz preteklega stoletja, ki se še dandanes vidijo po velicih ulicah prejšnjih predmestij, memo tega pa bodo videli, kako po vaséh zunaj mesta velikanske palače ponosno iz tál vstajajo tako hitro kakor glive po dežji. Tak je Dunaj.

Jugoslavensko časopištvo.

* Gospod Ivan Danilo je razglasil poziv na naročbo novega političnega časnika v Dalmaciji pod imenom „Zemljak“. Politiški Zagrebški časnik „Obzor“, je v 77. listu iz 11. lista „Novic“ ves članek gosp. dr. Coste, ki značuje mnenje federalističnega uskoka Danila o prihodnosti Hrvatov in Slovencev, ponatisnil zato, da kaže, kaj imajo Dalmatinski Slovani od „Zemljaka“ pričakovati. „Obzor“ pravi, da g. Danilo v pozivu svojem zagotovlja čisto narodno stališče onega časnika. Ali ni gori navedena izreka Danilova najbolje poroštvo za „čisto narodno stališče“, kakor da ne bi vedeli, da g. Danilu nikakor ni mogoče izdavati list brez podpore vladinega dispozicionsfonda, posebno sedaj, ko se je vsa dežela odločno izjavila proti njegovemu glasovanju.

* *„Slavjana“* — časnika slovstvenega in uzajemnega — 3. list je prišel pretekli mesec v Celovcu na svitlo. Uzajemnost slavjanska v jeziku mu je zvezda, ki ga vodi v vseh člankih, ktere nahajamo tudi v tem listu deloma v cirilici pisanih. Če tudi težko kedaj se bodo spolnili vzori o občeslavjanskem jeziku, more vendar za vzajemnost to goreči gosp. Matija Majar se tolažiti z izrekom Latincev: „in magnis voluisse sat est“.

Mnogovrstne novice.

* *Železnica Knittelfeld-Zaprešič*, to je glavna črta iz Knittelfelda na gornjem Štajarskem skozi Labodsko dolino v spodnji Dravberg, skoz Slovenski Gradec v Konjice do Štajarsko-Hrvaške meje tje do Zaprešiča na Hrvaškem, je v odboru zbornice poslancev sprejeta. Postranska črta, zahtevana od deželnega zbora Štajarskega in mnogo srenj, namreč po Skalski in Savinski dolini v Celje, Šmarje in ob Sotli v Brežice je po odborovem sklepu — na klin obešena, da-si je vladin predlog tudi to črto priporočal. V odboru sta 2 Štajarska poslanca, Brandstetter in Lipp, ki sta mecljala z večino, češ, da se mora potreba postranske črte še le potem pokazati, ko bo glavna črta dodelana. Se ve da: toliko železnic na enkrat po slovenski zemlji razpeljati, to se našim nemčurjem na Dunaji gnjusi.

* *Tržaški deželni odbor* je za letos prepovedal vse procesije po mestnih ulicah, češ, da se drugoverci nad katoliškimi procesijami spotikajo in se občenje po ulicah zavira! Liberalci tedaj začenjajo Bogu samemu pot zapirati!

* *Celovec* je nehal biti mesto, kjer se dober kup živí, in se o dragini živeža bliža Dunaju. 1. dne t. m. je poskočila cena pivu in zdaj je cena mesá tudi že do 32 kr. funt. Ta cena je strašanska v taki deželi, ktera je na glasu obširne živinoreje in kjer je reja živine poglavitni dohodek deželi. Vzrok dragine valijo Celovčanje na razstavo Dunajsko; ako bode ta stvar tako naprej šla, bode razstava Dunajska še to druzim deželam, kar so v Egiptu nekdaj imenovali „občna šiba“.

* Armada *Honvedov* na Ogerskem — to je národna armada Magjarska — je štela konec preteklega leta 1457 oficirjev, 158.275 prostakov, 6912 konj; puške imajo Wörndelnove, tudi mitraileus imajo 90. Vrednost premakljivega premoženja Honvedov je znašala konec 1871. leta 13 milijonov in 197.244 gold. Poveljnik tej armadi, ki je pač vse drugačna od naših brambovcev, je nadvojvoda Jožef. — Lastna armada Ogerska, lastni bankovci Ogerski — no, Magjarsko srce, česa si še želiš? Vse svoje! — zvezano z Avstrijo le po osebi vladarjevi — kričijo levičniki Magjarski.

* *Tržačani* mislijo napeljati vodo iz Reke na Pivki čez Kras v Trst. V ta namen dela že neki 70 delalcev pri Št. Kocijanu, kjer bodo z mašinami gnali vodo kvišku, in potem po cevih v mesto.

Naši dopisi.

Iz Savinske doline na Štaj. 12. aprila. (*Nov dokaz, da vsak dan smo bliže Prusiji!*) Bogme! da Pruska predrznost že vnebovpijoča narašča! — Te dni razposlalo je krožno poglavarstvo v Celji (se ve da nemško) vabilo, naročati se na knjižico, ktera govori o goveji kugi, in daje nauk, kako se je ubraniti. — Izdala je brošuro Quos-ova bukvarnica v Linih-u na Pruskem. Brošura ima tudi postavo o goveji kugi za vso severno nemško državo. — Smo mar že Prajzi? Ali ni dala Avstrija, namreč naša vlada že zdavno nam postave o tej zadevi? Ali ne pišejo pridno naši domači časniki in posebno „Novice“, kako se vêsti o goveji kugi? Ali se dá še kaj več in boljega povedati o tej pošasti? In ker je naš c. kr. okrožni urad omenjeno ponudbo vsem županom, župnikom, učiteljem, zdravnikom in večim posestnikom, vsakemu v posebnem ovitku, razposlal, znaša število razposlanih Prajzov gotovo čez tisoč samo za naš okrog. Ker je pa sploh znano, da so uradniki pri gosposki okrožni z delom jako obloženi in ker vemo in čutimo, da nektera pisma

kakor svinčasta ptica v gnjezdi ležijo — se more po pravici vprašati: kdo je li ukazal tujo reč tako naglo razpošiljati? in kdo plačuje delo in trud za tuje reči?? Predlagam toraj: naj bi se velikanska prošnja (peticija) sestavila in nemudoma do silnega kneza Bismarka v Berolin poslala, naj on milostljivo blagovoli za nas Avstrijane — nič ne skrbeti — in zlasti z nami Slovenci se nič ne pečati!

Iz Celovca 11. aprila. — Deželnega predsednika smo dobili. Dolgo se je motala stvar; imenovali so se nekteri za deželne predsednike, med njimi tudi Vaš sedanji deželni glavar dr. pl. Kaltenegger, vladna „Wiener Zeitg.“ pa je prinesla zdaj novico, da je imenovan grof Lodron-Laterano, ki je bil že pred tremi leti deželni predsednik tukaj na Koroškem, od kodar je prišel za cesarjevega namestnika v Tirole, pa se tej službi pod ministerstvom Hohenwartovim odpovedal. Zato mu ostane naslov „Statthalterja“.

Iz Novega mesta 16. aprila. — Za Božjo voljo! kaj nam pomaga stotero postav na papirji? Čez Gorijance gonijo živino, kakor da bi nobene zaprtije ne bilo. Barantači hodijo čez goro po vole, ktere drugi iz Hrvaške meje pritirajo in jih gonijo na sejme po Dolenskem. Te dni — celó véliko nedeljo — so jih več parov prignali čez „vahto“ in danes — vélikonočni pondeljek — jih ženejo v Dobrnče na sejm. Podgorski gosp. župan dá vsacemu certifikat, da gré lahko po vole čez Gorijance in mu dá drugi certifikat, da jih žene ravno tisti drugi dan na sejm. Čemu je postava? Gosp. župan podgorski! ne veste li, da je kuga nalezljiva, in da postava za vsacega veljá?

Iz Št. Ruperta na Dolenskem. N. O. — Ko so unidan „Novice“ nekoliko načrtale Št. Ruperške nemčurske junake, hudo so ušesa po konci obrnili, pa kar hitro zborovali v Bundrovi gostilnici. No! vsaj tudi maček, kedar mu na rep stopiš, zacvili svoj „mjav!“ — Ne hudujte se zato, dragi nemčurčeki, če Vam kdo resnico očitno pové; če se vam očí ne odpró, da pot, ki jo hodite vi, ni pot ravnopravnosti, ampak pot „tujčeve pete“, no! hitite milosti iskati pri Bismarku, ki je stvaril veliko nemčijo, morebiti vam za zasluge nemčurstva pošlje kako svetinjo, al ogledite jo, da ne bode počena.

Iz Ljubljane. — Izveličar naš je prestal bridko trpljenje in zmagonosen od smrti vstal, v ktero so ga obsodili ljuti judje, rekši, da je „šuntar in zapeljivec ljudstva“. Sveti ta spomin Gospodovega vstajenja obhajajo kristijani o vélikonočnih praznikih: to je velečastni pomen vélike noči! — Ako s stališča vélike te dogodbe krščanstva se ozremo Avstrijanci na to, kar se v državi naši godí že nad 10 leti, je pač upravičena želja vsacega domoljuba, da bi v Avstriji že enkrat konec bil političnih bojev in političnega trpljenja in da bi po pomirjenih in zadovoljnih narodih svojih Avstrija obhajala vstajenje vseh narodov k ravnopravnosti! „K ravnopravnosti“ — pravimo; kajti ogledimo mnogoletne boje od kakoršne koli straní, jedro jim je narodnost, kteremu se je po letu 1867. pridružil še boj za pravo katoliške cerkve. Na uni strani Litave si prilastuje Magjar gospodstvo nad drugimi narodi, na tej strani pa Nemec, in povsod se od te straní proklamuje „Confessionslosigkeit“. Menda so posebno Slovani in vzlasti mi Slovenci prestali že toliko štacijonov križeve poti in tudi Judežev že imeli toliko, da res živo hrepenijo po pravici in miru! Al še nas čakajo hude borbe. V žalostnem tem položaji nas tolažijo le nepozabljive besede cesarjeve: „jaz hočem mir imeti med mojimi narodi!“ Spolnile se bodo, to je gotovo; al le po novih borbah, kterih imamo pričakovati, a ne se vstrašiti jih, kajti v politiki večidel mora vse privojskovano biti. Naj protivniki Slovanov na Českem kakor na Slovenskem in drugej ljudstvu narodne njihove voditelje popisujejo za „šuntarje in zapeljivce ljudstva“, ljudstvo se bode spomnilo, da še celó naš Gospod in Izveličar je moral trpeti take psovke, kako — da bi se narodnim voditeljem kaj tacega očitati ne smelo!!

— (*Pojedina kazinska.*) Ko je „na slavo volilni reformi“ nameravano razsvitljenje Dunajskega mesta po vodi splavalo, je šla iz središnega tabora nemških ustavovercev in renegatov parola na vsa druga mesta, naj oni napravijo svečanosti in nadomestijo to, kar je na Dunaji na cedilu ostalo, ter s telegrami in druzimi dopisi napolnijo časnike. In Ljubljanska uradniška stranka je nategnila vse sile in velikonočni pondeljek s pojedino slavíla volilno reformo. In kdo bi jej mogel to braniti? Kdor plača kosilo v gostilnici, se sme tudi vsesti za mizo. In vsedlo se jih je kakih 250 skupaj, da so jedli in peli, pa kakih 15 napitnic storili. Velika večina gostov bili so ces. uradniki in taki, ki so oni jih najeli, da so šli v Ljubljano; tako je Krški okraj g. Hočevarja in še nektere druge poslal; Št. Jurski Golob je namestoval okraj Kranjski itd. Kako da se je deželni gospod predsednik grof Auersperg vnel za volilno reformo, mimo tega, ko je njegov tast grof Chorinsky v gosposki zbornici odločno glasoval proti njej, in kako da je Ljubljanski knez Metternich tako goreč za to reformo, ko je njegov brat v gosposki zbornici tudi odločno glasoval proti njej: to zastavico moremo uganiti le s tem, da marsikdo to misli, da to je pravo, kar centralistična stranka hoče, a ne to, kar velika večina narodov zahteva! — Kakor po zanesljivih naših poročilih ni kuhar se izkazal z jedili, tako tudi ni vladala ona navdušenost med gosti, ki si je zmage svoje svesta. Dr. Schaffer, korajžni „vortänzer“ kazinski in veliki pisar „Tagblatta“, je sicer napival „na zmago ustavovercev pri direktnih volitvah“, al iz prepričanja mu ni šla ta napitnica. Mladič prof. Suppan in starec Ertl sta udrihala po duhovnih in po talarjih, véliki Frice Keesbacher pa po „Natiönchen“ in „Völkchen“ pozabivši, da je skozi 3 dežele šel s trebuhom za kruhom, predno ga je pri slovenskem „Natiönchen“ vjel. Sicer je znan pregovor, da Tirolca pamet sreča o 40 letih; s takimi zabavljicami kaže dr. Keesbacher, da ni Tirolskega rodú. Kritiko o Št. Jurskem Golobu pa prepuščamo „Brenceljnu“, da njega, ker grof Thurn gotovo ne bi hotel biti Léonida, namala za Špartanskega kralja z zgodovinskim napisom: „Naj pridejo Slovenci in Goloba vjamejo, če si upajo!“ — Ko so kazinci dovršili svojo nalogo, so šli in „gehobener Stimmung“ domú. Mi jim za popotnico le to-le spomenico damo: Schmerling je dal vsako leto 20. svečana svoji ustavi na čast z velikim zvonom zvoniti in celó cerkev zlorabil za svoje namene; dandanes je ni več; mar mislijo centralisti današnji, da pojedina v gostilnici je bolja asekuranca direktnim volitvam? In če se že pri prihodnjih volitvah zgodí — česar se nadjamo — da narodne federalistične stranke zmagajo, potem je v kazini bila v pondeljek „der Liebe Mühe umsonst“.

— (*Iz seje deželnega odbora 11. aprila.*) Nadvojvodinji Giseli je sklenil deželni odbor k njeni poroki z Bavarskim vojvodom Leopoldom 21. dne t. m. čestitati po adresi v slovenskem in nemškem jeziku. — Velikost, ki jo mora imeti posestvo za kmetijsko šolo na Dolenskem, je deželni odbor odločil na 40 do 50 oralov, in sicer 15 do 20 oralov njiv, okoli 10 oralov travnikov, 4 orale vinograda, 2 orala sadnega vrta, 1 oral kuhinskega vrta in 4 orale gozda; za šolo, za stanovanje šolskega vodje, učiteljev, učencev in druzih pri

gospodarstvu potrebnih oseb (družine) je treba poslopja z 20 večjimi in manjšimi sobami, razun tega pa so potrebna tudi druga gospodarska poslopja. Oklic za ponudbe tacega zemljovida bo deželni odbor razpisal. Za svojega zastopnika pri deželni vladi pri obravnavah zastran stroškov, ki jih ima deželni zaklad trpeti za postavljene straže in za druge naprave, da bi se zatrla goveja kuga, je deželni odbor izvolil deželnega glavarja gosp. viteza dr. Kaltenegger-ja. — Ker postava za napravo dovoznih cest k železničnim postajam, kakor jo je zadnji deželni zbor sklenil, ni zadobila najvišjega potrjenja, je deželni odbor sklenil, jo prihodnjemu deželnemu zboru z nekaterimi premembami zopet predložiti. — Občini Trata se je dovolilo pobiranje 22% priklade na direktne davke za šolske in druge občinske potrebe za l. 1873. — Vsled dopisa deželne vlade o tem, kedaj se imajo stroški za bolne odgonce iz deželnega zaklada plačevati, se bode na županstva razposlala okrožnica. — Na odgovor odbora dramatičnega društva, da iz važnih uzrokov nikakor ne kaže, da bi v nedeljah in praznikih, kedar so zvečer v deželnem gledališču slovenske predstave, bile popoldne nemške predstave, je deželni odbor letošnjemu vodji nemškega gledališča prošnjo za popoldanske predstave odrekel in sklenil, da se mu na podlagi letošnjih pogojev deželno gledališče za l. 1873/4 prepusti, ako podporno društvo za nemško gledališče zagotovi subvencijo, ki je je dalo preteklo leto, dramatičnemu društvu pa, kakor letos, 4krat na mesec dovoli predstavljanje in vrh tega že zdaj tudi zagotoví predstava na velikonočni pondeljek.

— *(Gosp. Šolmajer)* se 19. t. m. poda na Dunaj, da ondi oskrbi vredbo onih stvarí, ki jih družba kmetijska, muzeum, Matica in dramatično društvo pošljejo v razstavo Dunajsko. Po prijazni podpori mnozih svojih družbenikov razstavi družba kmetijska 459 rečí iz Kranjskih pridelkov. Ker se je tudi skrbelo za ličnost miz in druzih priprav, bode družba s to razstavo imela kakih 1200 gld. stroškov.

— *(Blaznikova tiskarnica)*, zdaj na novo vredjena, je med drugim vredila tudi knjige in druge rečí, ki se dobivajo v njeni zalogi, in za ktere občinstvo ni več vedilo, ali so še na prodaj ali ne. „Oglasnik“, današnjemu listu priložen, kaže lepo vrsto tacih tiskov in mnozih po znižani ceni. Zato obračamo pozornost častitih bralcev na-nj.

— *(Predstava dramatičnega društva)* na velikonočni pondeljek v lepopolnem gledališči se je z igro „Pesek v oči“ in opereto „Izbujeni lev“ zopet hvalevredno sponesla. Dohodek je namenjen spominku Mandelcevemu in Jenkovemu.

— *(Zadnja predstava dram. društva)* namesti na belo nedeljo naznanjena, bode v četrtek 17. dne t. m. Igrala se bo priljubljena igra „Marie Jeanne“.

— *(Pobirki iz časnikov.)* Da omenimo zadnji (7.) list „Laib. Schulzeitung-e“, storimo samo to, da kažemo, da o tem, česar se zahtevati more od časnika za učitelje ljudskih šol, nikdar nič ne najdemo v njem. Čemu bode učiteljem, ki vendar še manj smejo biti mesogledi kakor organisti, članek o „trihinah“, kterih na zemlji slovenski še nikdo ni opazil, to sam Bog vedi; kogar pa mika o trihinah kaj zvedeti, ima knjig na izbiro. Konferencija 3. dne t. m. v Kamniku je po popisu „Schulztg.“ morala kaka posebnost biti; kako to, da ne omenijo slovenski šolski časniki nič o njej. — „Novice“ so jo pa spet le skupile. Res „kunšten“ mož je ta referent! Zakaj pa so druge postave pred predložene ministerstvu? — vpraša mož; zastavico bi bil Pavliha lahko uganil: zato — ker so bile v stenografičnih zapisnikih pred natisnjene. Preabotno je vprašanje: kje je „Schulzeitung“ učila „Konfessionslosigkeit“; — mar ni geslo novih šolskih postav „Konfessionslosigkeit“? — in kje je duhovščino obrekovala? Ali mar za onim hujskanjem za „Unabhängigkeit der Lehrer“ kaj druzega tičí? — Konečno pa pisar še po policiji kliče, da zapodí učitelje iz služeb, ki ne molijo malika šolske ustave! Pripravite raji koj guilotino!

— *(Razglas zarad panjev.)* Družba kmetijska je dobila panjove. Kdor jih je prosil, naj pride zdaj brž po-nje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Vélikonočni prazniki so bili tudi počitnice v politiki. Važno pa je nadrobni program iz konferencije federalistične stranke, ki ga je iz Dunaja naznanil „Wanderer“ v svojem 102. listu. Program, ki je že pred potrjeno volilno reformo bil s pritrjenjem odličnih Poljakov in Rusinov ustanovljen, obsega 1) vodilna pravila in 2) kako delati, da se doseže cilj in konec programa. Drugi pot prinesó tudi „Novice“ gori imenovana vodilna pravila federalističnega programa na drobno; napotek za delovanje pa se vé da ni za javnost. Vsaka federalistična stranka zamore pristopiti temu programu, ker program ta ne zahteva, da bi se kaka federalistična stranka morala z vezanimi rokami udati centralni stranki, — al trdnega zedinjenja in harmoničnega delovanja za skupni boj je treba proti skupnim nasprotnikom. — Iz tega je veselo zvedeti, da federalisti vseh Avstrijskih dežel hočejo skupno in zedinjeni delati, kar je tem bolj potrebno, ker tudi nemški centralisti na Dunaji so namenili „centralni državni volilni komite“ osnovati. Zato, prijatelji naši po deželi: „vigilantibus jura“!

Srbija. — Po smrti predsednika ministerstva generala Blaznavac-a so se odpovedali svojim službam tudi ostali ministri; knez Milan je dosedanjemu ministru vnanjih oprav in bivšemu vladniku srbskemu Rističu naročil, naj sestavi novo ministerstvo. Kakor se čuje, stopi več novih mož v ministerstvo. Imenovanje Rističa za ministerskega predsednika, je pa velike pomembe zato, ker ga Magjari hudo črtijo, češ, da je njihov protivnik, panslavistični agitator in Ruski strežnik. Kmalu je tedaj pričakovati tacih glasov iz Ogerskega, kajti Magjari pisano gledajo Srbijo, kar so dosti očividno pokazali o svečanostih, ko je novi knez nastopil vladarstvo Srbije. — Da bi bila Srbija se odpovedala tributu Turškem, proglaša vladni časnik „Jedinstvo“ za laž.

Iz Portugalije. — Iz Lisabona se čujejo glasi, po kterih se tudi v Portugaliji delajo priprave za oklic republike (ljudovlade). Republika Španjolska ne ostaja tedaj brez vpliva na kraljestvo Portugalsko; žalibog, da kakor tam, se tudi tukaj bode veliko krví prelilo na „imé republike“.

Žitna cena

v Ljubljani 5. aprila 1873.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 60. — banaške 7 fl. 10. — turšice 3 fl. 60. — soršice 4 fl. 20. — rži 4 fl. 10. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 1 fl. 90.

Kursi na Dunaji 15. aprila.

5% metaliki 70 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 107 fl. 60 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 90 kr.	Napoleondori 8 fl. 69 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici Ljubljani.